

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43.

Fylke: Telemark.

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Tinn.

Emne: Ting til legedom og vern mot ^{sykkedom} giff.

Bygdelag: Toffjordalen.

Oppskr. av: Olav O. Skiland.

Gard: Skiland.

(adresse): Skiland.

G.nr. 115 Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Gardbrukar f. 1877.

SVAR

A. Ringer. -

1. Sist i ofte åra høide jeg at de smaltka om fingeringer til vern mot giff.
  2. Jeg så at somme giff med glatte ringe som likna gullringer i farge. - Det var et medal de hadde i den tid og ut i sisti årene til Karer på lommeplakker, som de kalte „Tambær“, og giffringene likna på dette medal. - Om det var risset noe inn i dem av jeg ikke.
  3. Det var en og annen som hadde giff og fikk kjøpt slike ringe av omreisende tannkaren, og prisen var vel rimelig syntes de, og så var det en karitet. -
  4. Om kjenner ikke til hvordan giffringer var gjort elektriske, så de virket mot giffa, som de mente. -
  5. Om kjenner ikke til at det var i bruk noen slags ringe som skulle hjelpe mot skavanker av mange slag, og som de vitet rundt livet og benet eller annen. -
- B. Skiland.
6. De hadde noen kjeder med trekløsser vitet

2

det med Kobbertråd og messingtråd. se
under spørgsmål 13. -

7. Jeg har aldrig set ombånd de brugte
i ældre tid i bygdene. -

8. Det var ikke i brug yderligere til andet en
til stas på urlevækker, til højtidets brug. Og
så kunne de ha vanlige perletråder til smykker
som ikke var tillagt noen mystisk magt, som
folket ikke greie på. -

C. Hængesmykker. -

9. Man kjenner ikke til noen gjenstander,
eller smykker de brugte om hals og håndled
mod gift og skavanker.

Hængesmykker i korsform kunne nok finnes,
men om det var lagt noen magi til dem kan
en ikke vite. -

D. Belter. -

10-11. I norske årene var det samme som
Postet seg både belter med blanke plater
langsetter, var det fortalt. - De kalte dem
giftbelter, og var lagt i sølvt, og prisen på
beltsene var 30 kroner er det sagt. - Det var
for gift og andre sygdommer, beltsene var bru-
kelig. -

12. Jeg har ikke sett slike belter, men det er
fortalt at de hadde noen plater med visse
mellommenn bord eller, og måtte bære på ba-
ne Kroppen. -

13. I den samme tid som beltsene kom i bruk,
var det noen bånd som lignet klokkerbånd,
omkring med samme lengde. De var gjorde av
omkring en samme lange strekker, og ovale
som et kvadrant. De var sydde som en lil-

3
lefinger. - Disse Plossene var viklet rundt
med en Kobbertråd og en messingtråd. - Når en
Areploss var viklet ferdig, slo de en hempe
og festet Arådene, og fortsatte med neste Are-
ploss, og uten at Arådene var brutt. -

Og således fortsatte Kjeden til den fulle leng-
de. - I enden var laget en Protte av begge
Arådene passet til å stikke i Hanna som var
i vert. - Når Kjeden ikke var i vert lå den
i eddis. -

Det var en omreisende doktor, som var av
halv engels, og halv norsk kase, som for
omkring med disse Plosserbande. - Han had-
de sin faste virkested i Silemar. -

Jeg så ham iblant. Han gikk i en halvsid
frakk, og med korte seg. -

16. Øreringer. -

14. Øreringer har ikke vært brukt av
menn det er ikke noen tradisjon om det.
- Men en mann som handla i Sverige had-
de øreringer da han kom hjem. -

15. Her kjennes ingen form for øreringer
som de fasthænde brukte. - Det kunne være
Aldreisende som hadde slike ringer av mange
slags form. -

16. De som hadde ringer i ørene hadde nok
ringer i begge ørene. -

17. Det var aldri tale om ringer for noen
lidelse, eller for dyret skulle bli skarp. -

19. En har ikke hørt om noen grund for at
Kvinner bar disse ringer i ørene. - Det var vel
Aas. -

18. Forskjellige ting. -

20. En del folk har det med det at de går

og berer på alle slag sykkdomer menen de.
 og kan ha mange råd som ikke andre vet, og
 alle medesiner er brukelig. -

21-22. Folk hengte på seg forskjellige din-
 gel dangel uten den var tale om noen be-
 styktelse mot sykdom og ulykke, men mel-
 len annen Aru var det vel med alt de fore-
 tok seg. -

Det er fortalt om rådgjerd for mye vondt
 som de gamle hadde Kunnskap om. -

Ton måtte gå med Pallestein på ryggen
 for gista. -

Ton skalag måtte de strykes med skal. Det
 greiste var å få sliresteinen og stryke noen
 drag over den Puleren der slaget hadde råkka,
 da hornet det ikke så mye opp som det ellers
 ville gjort. -

Ton mosotte Polpa de de av mosotplanter,
 som vokser på fjorland mark, og ut på karna
 og mura. - Det skal vere en stein lubben
 stein med blom på.

Ton mosotte malte de med svart ulltråd.
 Den som hadde mosotte, var Postere på en side,
 og ellers ulike mål, og så måtte det males.
 De satte noen Knuder på Araden, og surra den
 rundt håndledet, og her eller kan måtte gå
 med den i tre dager, og så skulle tråden bren-
 nes. -

Tongen må legge motlag med ormen, det vol-
 der sykdom og ulykke. - Ormen hevner seg
 på den. -

Ton ruste i auge hadde de Siursstein. Sil
 å få det ut med. - Det skulle vere augestein
 av Siuren. -

Som gutunge så jeg en slitt stein en gang

5
den var svart av farge, og likma ei lita
runn Plaffe-bønn, oval på en side, og fladere
på den andre, med et hakk i midten som rus-
ket satte seg fast i. -

Tiursteinen smette de inn under augne-
loket, og der sveiv denne steinen rundt
til rusket var fenne, fortalte de. -

For stiget på duga. - en blemme på augne-
loket hadde de den råd. - å pensle med en
høneffer over blemmen. Det var gammel
råd gjerd. -

For Aannverke skulle de sove med en fole-
Aann i munn. - Bestefar f. 1802 fortalte
om disse. - Han hadde hørt det som seg. -

